

EL SALVADOR
INDIEN
JORDANIEN
MALAWI
MOLDAVIEN
ZIMBABWE

Studiematerial om kvinnors rättigheter och de globala målen

HANDLINGSKRAFT

6 LÄNDER — 6 KVINNOR

im

HUVUDSTAD Chisinau

BEFOLKNING 3,5 miljoner (2015)

SPRÅK Moldaviska är officiellt språk, ryska är utbrett

LÄS- OCH SKRIVKUNNIGHET 95,4 procent (92,9 % för kvinnor, 97,7% för män) (2015)

FÖRVÄNTAD LIVSLÄNGD 74,6 år (76,1 år för kvinnor, 73,2 år för män) (2016)

FATTIGDOM 11,4 procent lever under 1,25 dollar om dagen (2014)

HANDLINGSKRAFT
6 LÄNDER – 6 KVINNOR

MOLDAVIEN

Moldavien ligger i sydöstra Europa och gränsar till Ukraina och Rumänien. Mer än hälften av landets yta är uppodlat där bördig jord och ett gott klimat gör jordbruket till landets viktigaste näringsgren. Industrin domineras av tillverkning av livsmedel och jordbruksredskap.

Moldavien är ett av Europas fattigaste länder. Sedan självständigheten från Sovjetunionen 1991 har befolkningen minskat på grund av negativ naturlig befolkningstillväxt. Sökandet efter arbete och rättvis lön har också lett till en kraftig utvandring. På landsbygden lever människor oftast på det den egna odlingen ger och även om levnadsstandarden är något bättre i staden så är det allmänna hälsotillståndet bland befolkningen dåligt då hälso- och sjukvården saknar tillräckliga resurser.

Ett arbete för förbättrade mänskliga rättigheter pågår men stora klyftor mellan människor försvårar arbetet och diskriminering av olika grupper är utbredd. Det politiska läget i Moldavien har blivit mer instabilt då motsättande krafter strävar efter att förflytta sig närmare EU respektive Ryssland.

IM har arbetat i Moldavien sedan 2006 och har sitt landkontor i huvudstaden Chisinau. Under åren har vi samarbetat med civilsamhällsorganisationer från vitt spridda platser i landet, representanter från skolor, lokala myndigheter, statliga departement och internationella organisationer.

IM I EUROPA

I Europa arbetar IM, förutom i Sverige, i Moldavien och Rumänien och har gjort sedan 1990-talet. I Moldavien har IM arbetat sedan början av 2000-talet och sedan 2006 har IM ett landkontor i Chisinau. Verksamhetens fokus har alltid varit främst på barn och unga men också vuxna med funktionsnedsättning, så att deras levnadsvillkor förbättras och deras rättigheter bättre tillgodoses.

Fattigdom och okunskap gör att personer med funktionsnedsättning blir exkluderade från samhället, där många tycker att de ska hållas gömda. IM arbetar med påverkansarbete och har fokuserat på att uppmärksamma allas lika värde och att allas rättigheter ska tillgodoses. I Rumänien drev IM länge boende och dagcenter för personer med funktionsnedsättningar. Sedan 2006 då Rumänien gick med i EU påbörjade vi en process att omvandla landkontoret till en lokal civilsamhällesorganisation. Idag stödjer IM den organisationen och både boende och dagcenter finns kvar i deras regi. I Moldavien har IM 16 partnerorganisationer som arbetar med bland annat inkluderande utbildning, anställning av personer med funktionsnedsättning, stärkande av civilsamhällesorganisationer.

MOTIVATIE

IMs partnerorganisation sedan 2008, Motivatie, arbetar med personer med funktionsnedsättning. Arbetsmarknaden i Moldavien är begränsad och det är ett samhälle som på många sätt är stängt för personer med funktionsnedsättning. På Motivatie tränar ungdomar och vuxna sig för framtidens arbetsmarknad.

Till Motivaties center The House of Independent Living kommer man för att komplettera sina kunskaper och bygga upp en självkänsla så att man kan gå vidare i livet. Här finns sjukgymnaster, psykologer och pedagoger som utformar program som är anpassade till deltagarna. Personalen tar också kontakt med andra skolor för att hitta vägar för vidare utbildning mot ett arbete. För att ungdomarna ska komma i kontakt med elever som inte har någon funktionsnedsättning samarbetar Motivatie med skolor runt Chisinau och skjutsar sedan ungdomarna med centrets minibuss.

Trots hinder måste man fortsätta ställa krav på sitt samhälle och arbeta för förändring. Motivatie arbetar på olika sätt för att skapa uppmärksamhet runt tillgänglighet och vid de senaste lokalvalen i Chisinau arrangerade Motivatie manifestationer för att visa på en orättvisa och ett demokratiskt problem. Vallokalerna var inte tillgängliga för personer med funktionsnedsättning så de protesterade genom att vika valsedlar till pappersflygplan och sedan kasta dem mot en uppställd valurna. Att rösta är en rättighet men, som de visade, har alla människor inte möjlighet att rösta.

FILMEN

Filmen belyser den otillgänglighet som staden Chisinau innebär för personer med funktionsnedsättning. Stigmatisering, okunskap och förutfattade meningar gör att omgivningen ser funktionsnedsättningen istället för människan. Tillgänglighet har heller inte varit en prioriterad politisk fråga på grund av ständig resursbrist och allt det här gör att personer med funktionsnedsättning inte kunnat kräva sina rättigheter på samma sätt som resten av befolkningen.

Ludmila Iachim, filmens huvudperson, började som deltagare i organisationen Motivatie och är idag anställd projektkoordinator. Hon ägnar nästan all sin tid till påverkansarbete för att personer med funktionsnedsättning ska inkluderas i samhället på lika villkor som andra. Ludmila själv drabbades av en svår virusinfektion som 13-åring vilket gjorde att hon blev förlamad från midjan neråt och idag sitter hon i rullstol. Det tog många år för henne att acceptera sin situation och i början höll hon sig gömd. Hon insåg dock till slut att hon är lika mycket människa som någon annan och bestämde sig för att inte längre se rullstolen som ett straff.

Under en träff de har på Motivatie pratar några deltagare och Ludmila om vilka hinder de möter i sin vardag. En deltagare berättar att familjen i sig kan innebära ett hinder ifall inte de stöttar en. Det är viktigt att se helheten, samhället måste se till att allas rättigheter efterlevs men det kräver mycket från individer att våga bryta stigmat och behovet av stöd från nära kan då vara avgörande.

I filmen får vi också se hur Ludmila tillsammans med två kollegor besöker vice hälsoministern för att prata om bristerna i tillgängligheten till flera byggnader. För att ta sig in till mötet behöver de rulla sig själva upp för en lång ramp och det syns att det kräver kraft i armarna. Väl på mötet visar Ludmila bilder och berättar rakt på sak om hur hon och andra tvingas ha blöja när de ska uppsöka sjukvård, eftersom de befintliga toaletterna i byggnaderna är alldeles för små för en rullstol. Hon berättar också hur hon vid ett annat tillfälle tvingats bli buren upp för trappor eftersom rampen var alldeles för brant. Att våga berätta något sådant kräver mod och det visar vilken styrka Ludmila har.

*"I have been through a lot of things.
Yet I consider myself a lucky person
with big dreams to achieve".*

Varför är små toaletter ett hinder för sociala relationer?
De 10 diskussionsfrågorna är baserade på filmen om Ludmila Iachim och kopplar kontexten till de globala hållbarhetsmålen.

PÅVERKANSARBETE

Påverkansarbete innebär att jobba för att påverka och förändra något i samhället till det bättre. Påverkansarbete kan vara både ideellt och betalt arbete och kan ske på många olika nivåer så som individnivå, organisationsnivå eller strukturell nivå. Påverkansarbete fungerar som en megafon och behövs för att det kan vara svårt för enskilda individer att göra sin röst hörd för makthavare. Det kan behövas en knutpunkt som samlar flera röster så att den gemensamma rösten blir starkare och lättare kan nå fram.

Alla människor är så kallade rättighetsbärare. Stater är skyldiga att se till att människors rättigheter efterlevs vilket gör dem till juridiska skyldighetsbärare. Människor följer andra regler, normer och seder än bara juridiska lagar vilket gör att det även finns moraliska skyldighetsbärare. Det kan exempelvis vara föräldrar och andra vuxna i ett barns omgivning vilket kan påverka ifall barnnäktenskap sker eller inte. Påverkansarbete handlar ofta om att rättighetsbärare, eller talespersoner för rättighetsbärare, arbetar för att påverka skyldighetsbärare.

Det finns många organisationer som jobbar för att allas rättigheter ska tillgodoses, eller att staten ska ta ansvar för att uppfylla sina skyldigheter, till exempel att staden är tillgänglig för alla oavsett funktionalitet. Exempelvis i filmerna om Moldavien och Jordanien arbetar både Ludmila och Mona för att tillgången till ramper i sina städer ska bli bättre.

IM arbetar med påverkansarbete genom bland annat att stötta olika civilsamhällsorganisationer i andra länder så att de kan fortsätta sitt arbete med att föra fram olika grupperas röster. IM arbetar även med olika kampanjer och för att på så sätt påverka i frågor som berör IMs arbetsområden.

DISKUSSIONSFRÅGOR TILL FILMEN OM MOLDAVIEN

1. Innan du såg filmen, vad var din bild av Moldavien? Överensstämmer den bilden med filmen? Varför? Varför inte?
2. “Det tionde globala hållbarhetsmålet handlar om att uppnå jämlikhet för alla, men idag lever många under ojämlika förhållanden. Ludmila berättar om hur hon i flera år efter sin förlamning inte vistades utomhus. Diskutera varför ni tror att det blev så.
3. Idag jobbar Ludmila för organisationen Motivatie för att stärka personer med funktionsnedsättning. Hon har kommit en lång väg sedan den där vinterdagen. Vad tror ni har gett henne styrka på vägen?
4. Ludmila visar på kraft när hon berättar hur hon kämpar för att hon och andra med funktionsnedsättningar ska få ta del av samhället på samma villkor som personer utan funktionsnedsättning. Reflektera över vilka hinder hon stöter på i sitt arbete.
5. Ludmila berättar om hur hon och andra ibland tvingas använda blöja då offentliga toaletter inte är tillgängliga med rullstol. Hon berättar även om ramper som finns för syns skull men är för branta för att någon med rullstol ska kunna ta sig upp för dem utan hjälp. Reflektera över hur er stad ser ut. Är det någon plats som är otillgänglig för dig?
6. Hur är tillgängligheten där ni sitter nu? Diskutera vilka svårigheter som finns för att ta sig in i rummet för någon med en fysisk funktionsnedsättning.
7. Att inte kunna delta i samhället på lika villkor innebär även hinder för att delta politiskt, socialt och ekonomiskt. Diskutera hur fysisk tillgänglighet påverkar den sociala tillvaron.
8. Under ett gruppmöte berättar en deltagare att det inte bara handlar om hinder utifrån, utan att även familjen påverkar ens livssituation. Diskutera rollen av familjen och/eller vänner. Hur skiljer sig deras påverkan jämfört med samhällets?
9. Att vara ensamstående mamma med en funktionsnedsättning ses nästan som en omöjlighet i Moldavien ändå är Ludmila fast besluten om att bli mamma. Varför ser man på moderskap annorlunda för en person med funktionsnedsättning jämfört med en utan?
10. Ludmila är en stark förändringsagent och en förebild för många i sin omgivning. Hur skulle ni beskriva henne för andra ni möter?

